

jaargang 38

nr. 2

JUNI 2024

SPINSELS

Verenigingsblad IVN Hellendoorn-Nijverdal

COLOFON

Spinsels verschijnt vier keer per jaar: **maart, juni, september en december**
De inleverdata voor kopij zijn: 10 februari, 10 mei, 10 augustus en 10 november.

Redactie Spinsels:

Willem Zuethoff
Dini Zuethoff

Redactieadres:

De Marsjes 33,
7447 BZ Hellendoorn.
tel. 0548-654909
email: dzuethoff@hotmail.com

Coördinatie bezorging:

Eric van Leeuwen,
email: evanleeuwen58@gmail.com
tel. 0548-618994

Ledenadministratie :

Steffie Vlugter: email: secr.ivnhellendoorn.nijverdal@gmail.com tel. 0615476543
Het lidmaatschap van IVN Hellendoorn – Nijverdal bedraagt per jaar: € 22,50 per persoon. Een huisgenootlidmaatschap kost € 10,- extra.
Donateurs betalen € 12,50 (minimaal). Rabobank: NL12 RABO 0120907526

BESTUUR:

Voorzitter: Jan Kempers

Jan van Galenlaan 6, 7441 JD Nijverdal
Email: jan@kempersduurzaam.nl

Secretaris: Steffie Vlugter

Kathuizenweg 7 A, 7447PC Hellendoorn
email: secr.ivnhellendoorn.nijverdal@gmail.com.
06-15476543

Penningmeester: Jan Koster

Ereprijs 7, 7443 JH Nijverdal
06-30040339 Email: jk60@pm.me

Leden: vacant

Foto's voor- en achterpagina:

Jolanda van de Straat/IVN fotogroep:

KOPIJ VOOR VOLGENDE SPINSELS INLEVEREN VÓÓR 10 AUGUSTUS 2024

VANUIT HET BESTUUR

Wat een prachtig Natuurfeest hebben we gehad. Met een goed gevoel kijken wij terug op 1 april. Het was geweldig om te zien hoe alle leden van verschillende werkgroepen veel tijd, energie en creativiteit in de dag hadden gestopt. Het was niet alleen een feest voor de bezoekers, maar voor onszelf, door de samenwerking, de sfeer bij de opbouw van de markt, de contacten tussendoor en bij alles weer opruimen. Met elkaar mogen we trots zijn op dit resultaat, want ondanks het grijze weer was er een ruime opkomst (iemand heeft het aantal bezoekers op ongeveer 700 geschat) en waren er heel wat leuke contacten met het gevarieerde publiek. Zo hebben we weer mooie IVN-zaadjes geplant en hebben zich zes nieuwe leden aangemeld.

Naast het natuurfeest hebben we een nieuwe folder ontwikkeld en is er een prachtig artikel in de Spinsels geplaatst over de geschiedenis van onze afdeling.

Het jubileumjaar is nog niet voorbij. Begin juli willen we de vernieuwde Heemtuin feestelijk openen en op 31 augustus kunnen we nog een gezellig feest voor alle leden tegemoet zien, dat we combineren met een activiteit voor genodigden van andere IVN afdelingen en groene partners.

Als bestuur denken we dat we, door al jullie inzet en medewerking, onze doelen; profileren van onze IVN-afdeling, verbeteren van de onderlinge contacten tussen werkgroepen en het opfrissen van de relatie van onze gebiedspartners, zeker gaan halen.

Jan Kempers

*Op 9 april 1974 is de IVN-afdeling Hellendoorn-Nijverdal opgericht.
Dat betekent feest in 2024.*

***zaterdag 31 augustus FEESTAVOND
voor alle leden***

De jubileumcommissie: Jan Kempers, Steffie Vlugter, Ingrid Visser, Tom Schoonhoff, Albert Stevens, Ton Kappert en Anny Alferink

Meer info: www.ivn.nl/hellendoorn-nijverdal

NAAR DE KNOPPEN

Op zaterdagmorgen 24 februari staan 12 mensen van de plantenwerkgroep bij het botenhuis aan de Regge in Hellendoorn klaar voor de jaarlijkse knoppenexcursie. Ria zal ons vandaag meenemen in de wereld van bomen en struiken.

Om er al vast in te komen heeft ze een tiental takken neergelegd en onder het genot van een kopje koffie buigen we ons daar over. Het valt niet mee om ze te herkennen zonder blad! Samen lopen we daarna een rondje om naar de winterkenmerken van bomen en struiken te kijken.

Het begint met goed kijken

Ria laat ons vooral goed kijken. Hoe ziet de hele boom er uit en hoe de stam? Zijn de takken ruw of glad, welke kleur en vorm hebben de knoppen, komt er eerst blad

of eerst een bloem, zijn er doorns of stekels en zie je snottebellen?

Natuurlijk willen wij plantenmensen uiteindelijk ook wel de naam weten. En zo bekijken we al kijkend en pratend o.a. de bloeiende Sleedoorn, de Meidoorn die hier en daar al mooi groen blad heeft, de Walnoot en de lastig te herkennen Haagbeuk. Al met al leren we heel goed te kijken. En nu maar hopen dat we het volgend voorjaar ook nog weten. Hanneke heeft aan het eind nog een toepasselijk gedicht: Advies van een boom.

Advies van een boom

Laat af en toe een frisse wind door je bol waaien

Sta stevig en rechtop

Laat je niet kaal plukken

Groei en bloei je hele leven

Laat los wat je niet meer nodig hebt

Drink veel water

Vergeet niet je waar je wortels "roots" liggen

Wees buigzaam, maar laat je niet breken

Wees tevreden met je natuurlijke schoonheid

Haal je voedsel zoveel mogelijk vers uit de natuur,
daar pluk je de vruchten van

Je takken kunnen ver reiken als je wortels diep verankerd zijn

Biedt een schuilplek voor hen die het nodig hebben

Geniet van het uitzicht

Spirituele winkel
Web-Angel

Ria Jelsma
Anny Alferink

OPROEP:

VRIJWILLIGERS GEZOCHT VOOR SLOOTJESDAG 9 JUNI 2024

Slootjesdag is een prachtige activiteit die alle jaren druk bezocht wordt door kinderen met hun ouders.

Ik zoek hiervoor nog wat enthousiastelingen die willen helpen.
Wie o wie wil er dit jaar meedoen met deze activiteit?

Het zou jammer zijn als deze activiteit verloren gaat. Want dit is een van de weinige activiteiten die we nog organiseren voor kinderen!

Het is een middagactiviteit van 13:30 tot 16:00 uur. Iedereen is welkom om te helpen want heel veel kennis van waterdiertjes is geen must, maar enige kennis is wel handig. We kunnen overigens nog wel wat mannen gebruiken!

Wil je meer informatie en je opgeven dan kun je contact opnemen met:

Marijke Hegeman.

hegeman.schippers@home.nl of 06-40018476

IVN-ers in actie tijdens de landelijke opschoon dag op 23 maart jl. (zie blz. 17 voor een verslag van deze dag).

NATUURFEEST

Op 9 april 1974 is onze IVN-afdeling opgericht. Op 1 april 2024 hielden we een geweldig Natuurfeest. Een kleine impressie in foto's.

In alle vroegte zetten leden van verschillende werkgroepen samen de kramen op.

Een kleurrijk geheel van 20 kramen van 12 IVN-werkgroepen en CNME en Sterrenwacht.

Vooraf in de middag, toen het weer beter werd, was het lekker druk.

Er was veel informatie, veel te kijken
maar ook veel te doen.

Ook voor de workshops en mini-lezingen binnen was veel belangstelling.

En op tweede paasdag mag de paas-
haas natuurlijk niet ontbreken.

Foto's:
Johan Alferink,
Don Westerheijden,
Anny Alferink

DE VOGELWERKGROEP IVN-HELLENDOORN-NIJVERDAL 50 JAAR

Bij het 50 jarig jubileum is uiteraard aandacht voor de vogelwerkgroep. Bij de start in 1974 was er nog geen duidelijk onderscheid en waren de excursies breder opgezet, waarbij vooral de natuurbeleving primair stond. Iedereen leerde van elkaar en met elkaar. Terwijl langzaam voor de één de interesse meer richting planten ging en een ander meer naar de vogels trok. Een paar leden van de vogelwerkgroep doen verslag.

Albert Stevens

Albert vertelt dat men bij het organiseren van de excursies, naast de IVN leden ook andere belangstellenden probeerde te bereiken en te activeren om mee te gaan via contacten met de pers en via info in winkels en supermarkten. Zo kon een ieder mee. De start van een excursie was in het algemeen bij het oude station in Nijverdal. Vandaar fietste of liep men naar het te bezoeken gebied. Voor het gebruiken van een verrekijker en of telescoop werden tijdens de excursie instructies gegeven.

Rondom Nijverdal en Hellendoorn werden bepaalde gebieden stelselmatig, bijv. maandelijks bezocht, de waargenomen vogelsoorten werden genoteerd en voor het jaarverslag uitgetypt. Deze inventarisatie van een regio werd soms op eigen initiatief gedaan, maar soms ook op verzoek van de gemeente. Bij de Regge bijvoorbeeld werden in 1985 in voorjaar en zomer bijna 70 vogelsoorten gezien. (zie overzicht 1985 op blz 9)

Vogelgidsen

Vogelboeken en gidsen waren er rond 1974 nog niet zoveel. De gidsen zijn o.a. ontstaan uit de vogelboeken van de jachtopzieners. Hierin was tevens aangegeven hoe men fazanten en patrijzen moest fokken en opkweken, voordat ze los werden gelaten om door de jagers af te schieten. Tevens waren er boeken van natuuronderzoekers. Begin vorige eeuw schreven Jac. P. Thijsse en Eli Heimans vogelboeken: het Vogeljaar in 1903, het Vogelboekje in 1912 en Nederlandsche Vogels in 1935. Een bijzonder fraai veel ouder werk: *Nederlandsche vogelen* (1770 – 1829) met vijf delen is samengesteld door Nozeman, Houttuyn en Sepp. Hierin staat een overzicht van alle vogels die in Nederland te vinden waren in die tijd. Er worden ruim 200 soorten beschreven met mooie hand gekleurde illustraties. Ook voor de moderne vogelaar geeft dit boek nog steeds nuttige informatie. (online te bekijken bij de KB-nationale bibliotheek).

dere wijze gedood. Voor roofvogels zijn ook veel van de horsten verdwenen, doordat de bomen rondom werden gekapt en de resterende losse bomen vaak door de wind omvergeblazen werden. De oehoe lijkt nu wat meer aanwezig te zijn en nieuw zijn de kraanvogels in het Wierdense veld en de Zunase heide.

De gierzwaluw tellingen fluctueren eveneens door de jaren heen. Onderweg naar NL komen soms veel vogels om door verhongering. Goede broedplaatsen voor gierzwaluwen zijn belangrijk. Met bijv. gemeente Hellendoorn was de afspraak gemaakt dat bij nieuwbouwwoningen er nestgelegenheid diende te komen. Hier hadden echter niet alle eigenaren zin in. In Raalte is wel met woningcorporaties overeengekomen dat bij renovatie van woningen er ruimte en plek wordt gemaakt voor een goede broedgelegenheid.

Waren er 50 jaar geleden honderden zwermen van spreeuwen te zien, tegenwoordig zijn dat er slechts tientallen. Ze nestelen in holle bomen en deze bomen verdwijnen ook, zodat de nestgelegenheid terugloopt.

Korhoen

En tja, dan de korhoenen natuurlijk. Daar werd aanvankelijk nog op gejaagd. Toen de aantallen korhoenders steeds verder daalden in Nederland en uiteindelijk slechts op de Sallandse heuvelrug enkele dieren resteerden, nam de bezorgdheid toe. De heidevelden verdwenen en veranderden, bovendien werden naastgelegen boerenakkertjes omgezet in weidegrond. Deze akkertjes fungeerden als een belangrijke voedselbron met o.a. diverse insecten voor de jonge kuikentjes.

Ter bescherming van de korhoenen in het broedseizoen zijn er vele acties geweest met afsluiting van de toeristenweg vanaf 1989 door auto's naar de parkeerplaats te leiden en in latere jaren door plaatsing van hekken en afsluitboom van 6 tot 9 uur 's morgens. Dit waren gezamenlijke acties van IVN met de milieuraad Nijverdal.

In 1989 Ontthulling van korhoenbord. Albert Stevens links, tevens ontwerper van het korhoenbord, rechts Gerrit Dommerholt en een fotograaf Twentsche courant

Omleiden auto's naar parkeerplaats

Actie op 7 april 2002

De acties waregoed voorbereid en ook was een politieagent aanwezig om het verkeer om te leiden. Albert heeft zelfs een speciaal waarschuwingsbord met daarop een korhoen ontworpen.

De korhoen was voor **Wencho Hennink** eigenlijk de belangrijkste reden om samen met zijn vader in 2004 lid te worden. Wencho geeft aan: Al vele jaren daarvoor gingen we er in alle vroegte op uit om naar de Sallandse Heuvelrug om naar het koerende geluid van de korhoenders te luisteren. Vaak waren we er te vinden

Korhoen

Korhaan

foto 's Wencho Hennink

waardoor mijn vader in contact kwam met Albert Stevens. Hij was coördinator van de korhoender-voorlichting die in het voorjaar gehouden werd door het IVN. Nadat ze elkaar een paar keer gesproken te hadden, vroeg hij of het ons niet wat leek om daar bij het IVN te komen. We waren al lid van een vogelwacht in Borculo, waar we woonden. De keuze voor het IVN Hellendoorn/Nijverdal was gauw gemaakt. Mijn vader is helaas in 2021 overleden. Inmiddels woon ik in Haaksbergen maar nog wel lid van Borculo.

Henny Hennink in scootmobiel en Wencho Hennink met vinger wijzend naar een korhoen op het hoogste punt van Koningsbelten

Hoe heb ik het IVN beleefd in de afgelopen jaren?

Elke eerste maandag van de maand hadden wij vergadering met de vogelwerkgroep. De eerste jaren waren deze vergaderingen nog bij mede IVNers thuis, zo gingen we het adressenlijstje af. Erg gezellig!!! Sinds een dikke 10 jaar, nadat het nieuwe buitencentrum geopend werd, is voor die locatie gekozen. Wel functioneler! Het is inmiddels een bijeenkomst geworden, want vergadering lijkt zo zakelijk, maar dat is deze groep niet. Ook worden de taken serieus opgepakt binnen alle sub-werkgroepen, zoals roofvogels, de uilensoorten en Horsten inspecties met nestkastcontroles, inclusief schoonmaken of vervangen indien nodig.

De korhoendervoorlichting is inmiddels gestopt, omdat we de belangstellenden niet genoeg meer konden verzekeren dat ze vanaf de Toeristenweg goed te zien waren. 2015 was het laatste jaar. Zo deden wij de slaghekken dicht om zes uur en moesten ze om negen uur weer los zijn voor het verkeer. Hierbij vertelden wij het publiek over het korhoen en gaven wij hun een informatie brochure mee. Dit heb ik zelf ook een paar jaar gecoördineerd.

Nachtzwaluwtellingen werden verzorgd in het begin van de zomermaanden. Dit valt nu niet meer onder het IVN-HN, maar onder de vogelwerkgroep Midden Overijssel. Wel worden we als IVNers gevraagd om mee te tellen op vaste telposten. Een hele belevenis tussen de nachtzwaluwen. Ook hebben we tellingen van gierzwaluwen gecoördineerd en de oeverzwaluwwand schoon gemaakt. Af en toe een grapje op zijn tijd moet ook kunnen en ook daar is ruimte voor bij de bijeenkomsten. Sommigen in de groep zijn op sociaal vlak ook erg aanwezig, haha. Gemiddeld wordt er ook één keer in de maand een excursie gehouden naar een op dat moment interessant gebied. Dit zijn vaak excursies van een halve of een hele dag. De laatste

jaren gaan we niet meer een weekend, zoals voorheen met de groep naar Zweden, Texel of Zeeland. Zou best wel weer eens een idee kunnen zijn. Inmiddels heb ik er best wel wat mensen zien komen en gaan. Toch zijn veel van de oudere garde blijven hangen, wat wel aangeeft dat het best een hecht groepje is. Voor de meesten die niet meer komen is dat vanwege de hoge leeftijd of om gezondheidsredenen. Wel blijft er sociale controle onderling wat erg fijn is. Ook zijn er helaas mensen met kennis en kunde overleden. Zoals bijvoorbeeld Fred Roelofs, die heel veel voor de vogelwerkgroep deed, zoals woensdags excursies voor veel scholen, om maar wat educatiefs te noemen. Wat we verder nog aan educatie doen is bij het buitencentrum tijdens het weekend van de nationale tuinvogeltelling met het organiseren van tuinvogels herkenning en leuke kleine dingetjes maken met kinderen: zoals bijvoorbeeld pinda's rijgen, dennenappels en boomstammetjes vullen met pindakaas. Eerder werden we ook gevraagd om de nacht van de nacht mee te draaien voor Staatsbosbeheer. We zijn multi inzetbaar als het om de natuur gaat!

Wat is er in de loop der tijd veranderd?

Eigenlijk niet zoveel! De hobby blijft Hobby. De groepssamenstelling is natuurlijk veranderd in de loop der tijden met een wisseling aan mensen als nieuw lid. Ook zijn er sub-werkgroepen vervallen zoals de Korhoenvoorlichting. De Weidevogels zijn eruit gehaald omdat er in het gebied Hellendoorn/Nijverdal eigenlijk niets meer aan weidevogels zat. Bij de Horstcontroles van roofvogels gebruiken we sinds een paar jaar een camera op een lange stok, zodat we in een horst van bijvoorbeeld een havik of buizerd kunnen kijken, zonder zelf op een ladder de lucht in te moeten. In de begintijd deelden we diverse vogelinformatie en vogeltijdschriften via een rondzendmap, die na een dag of drie gerouleerd werd naar de volgende persoon op de adressenlijst. Tegenwoordig gaat dat digitaal via de vogelgroep Whatsapp.

Hermien Hulman

Hermien laat weten dat er in 1989 weinig vrouwen waren bij de vogelgroep. Anne-Marie Jansen was het eerste vrouwelijk lid, daarna kwam Ineke Kaasschieter en Hermien als derde. De huiskamervergaderingen met zeven à tien leden waren altijd erg gezellig en de kampeerweekenden met families, waar naast het vogelen de gezelligheid samen voorop stond. Later de reizen naar Zweden eind september voor de vogeltrek. Erg indrukwekkend, vooral als je een paar honderd roofvogels bij elkaar zag. Maar bovenal, de kraanvogels met duizenden tegelijk in formaties overvliegend is iets om nooit meer te vergeten. De kraanvogel werd Hermiens favoriete vogel. Na zo'n dagje vogelen kwam 's avonds steevast een flesje roosvicee of andere sterke drank op tafel. Goed om te slapen, waardoor 's nachts heel wat bomen werden omgezaagd door het gesnurk. Onder leiding van Fred Roelofs werd aan weidevogelbescherming gedaan. Meegemaakt dat we met een

groepje nesten gingen zoeken, terwijl het weiland kort daarvoor was bemest. Vraagt een man uit het gezelschap: wat voor mest is dit? Hij pakt het op en proeft het, haha. Zo maak je van alles mee.

Johan Kroese

Johan is al heel lang lid van het IVN-HN en de vogelwerkgroep. Als kind was hij al actief samen met een vriendje naar vogels aan het kijken en aan het vogeleyen rapen en zelfs uitblazen wat in die tijd gebruikelijker was.

Later veranderde dit in juist het beschermen van de eieren en nesten. Bijvoorbeeld Kievieten in maisland zoeken, eerst waren daar wel 90 broedparen, later geen één meer!!

Aankankelijk was voor hem ook de beleving in de natuur en allerlei vogels te zien het belangrijkste.

Er waren toen rond de 10-15 leden. In één van de kerkuilengroepen is hij actief voor de nestkasten in Daarle met 10 kasten en Daarlerveen met 2 kasten. Ze worden schoongemaakt en half mei

wordt gekeken of de kast bezet is en hoeveel eieren erin liggen. De kerkuilen leggen om de dag een ei, en gaan gelijk bij het eerste ei broeden. In totaal leggen ze vijf tot zes eieren. De uitkomst van de kuikens verschilt dus in tijd. Bij weinig muizen eten ze de jongste kuikentjes wel op. Ook bij het ringen van andere uilen en met nachtzwaluwtellingen deed hij mee. Nu is Johan nog steeds actief, maar niet vaak meer bij vergaderingen aanwezig.

Binnen de vogelgroep ontstond een grote verandering doordat een klein groepje van actieve leden zich afscheidde van de vogelwerkgroep IVN-HN en een eigen vogelgroep begon in januari 2001: de Vogelwerkgroep Midden Overijssel met een eigen blad Caprimulgus.

Doosje met uitgeblazen eieren van Johan Kroese

Kerkuilenkuikens tijdens ringen, foto's van Johan Kroese.

Sinds lange tijd is voor Johan het maken van foto's van vogels een belangrijke hobby geworden. Zodat het na afloop van een dag vogelen, thuis volop nagenieten is van de vele vogels, die op het computerscherm scherp afgebeeld mooi tot uiting komen.

Jos Wennemers

Jos is ruim 13 jaar lid van de vogelwerkgroep en al lange tijd de voorzitter. Er zijn nu bijna 40 leden waarvan ongeveer de helft op de maandelijkse bijeenkomsten komt. Het blijft lastig om de mensen voldoende te activeren. Sommigen leden doen uitsluitend mee aan excursies en anderen zijn actief in de vele subwerkgroepen.

Er is sinds kort een extra punt toegevoegd aan het eind van de agenda van de bijeenkomst: *napraat of ter lering ende vermaak*. Het doel van dit agendapunt is om ruimte geven aan een ieder om iets te vertellen over een speciaal onderwerp: een specifieke vogel of de vogels in een bepaald gebied etc. Daarvoor melden zich helaas tot nu toe weinig leden aan. Tijdens de bijeenkomsten worden ook de jaarverslagen en de bevindingen van de sub-werkgroepen besproken, deze verslagen worden later ook in Spinsels gepubliceerd.

Nieuwe recente ontwikkelingen zijn: het ophangen van nestkastjes in het Landal park Hellendoorn en het maken van een oeverwaluwwand. Het nieuwe Drone-project ligt Jos uiteraard bijzonder na aan zijn hart. Het is in overleg met de gemeente Hellendoorn en meerdere sponsors tot stand gekomen. Met een drone wordt de landbouwgrond afgespeurd. De warmtecamera op de drone geeft de exacte locatie aan van de vogelnesten en eventueel andere dieren, zoals reekalfjes, hazen en konijnen. De nesten worden vervolgens gemarkeerd en/of een dier in veiligheid gebracht. Dit alles in goed overleg met de grondeigenaar van het betreffende perceel. Bovendien worden de gegevens vastgelegd bij de boerenlandvogelmonitor. Vanwege het succes van dit project is het nu zelfs als een aparte werkgroep binnen het IVN Hellendoorn-Nijverdal opgenomen: Opsporen & Redden en valt het niet meer onder de vogelwerkgroep.

Door het gebruik van digitale fotografie, allerlei apps voor vogelgeluiden, vogelherkenning en de Drone doen dus steeds meer moderne technieken in de vogelwerkgroep hun intrede.

Ingrid Visser

VERSLAG ROOFVOGELONDERZOEK 2023

Dit jaar hebben we weer roofvogelinventarisaties verricht in de gebieden van Staatsbosbeheer, gelegen ten noorden van de N35 rijksweg Almelo/Zwolle. Voor Landschap Overijssel hebben we het Wierdense Veld met het gebied bij de Bruine Hoopsweg geïnventariseerd. Op de Klinkenbelt hebben we dit seizoen naar horsten gezocht. Het betreft het gehele beboste gebied tussen de N35-Tunnelweg-Luttenbergerweg en Ninaberlaan/Joncheerelaan. We zijn begonnen op 24 november 2022. In totaal zijn we 17 keer op pad geweest, op zoek naar nieuwe en bestaande horsten. Daarnaast zijn er 7 afgelastingen geweest vanwege slecht weer en feestdagen. Op 4 mei zijn we gestart met controle van de bekende horsten met de camera op de telescoopstok.

In totaal zijn we hiervoor acht keer op pad geweest. De laatste keer was 22 juni jl.. Helaas is ook dit jaar het horst van de raaf leeg gebleven. Voor het vierde opeenvolgende jaar zijn er geen sperwernesten gevonden. In de gebieden van Landschap Overijssel, Wierdense Veld en Bruine Hoopsweg, hebben we ook dit jaar eveneens geen succesvolle broedgevallen gevonden van deze vogel.

Samenvatting inventarisatie:

5 horsten weg/vervallen

32 horsten aanwezig waarvan:

6 horsten in een matige conditie

6 horsten nieuw

32 horsten qua bezetting:

24 horsten leeg

8 horsten bezet waarvan:

1 horst gepredeerd

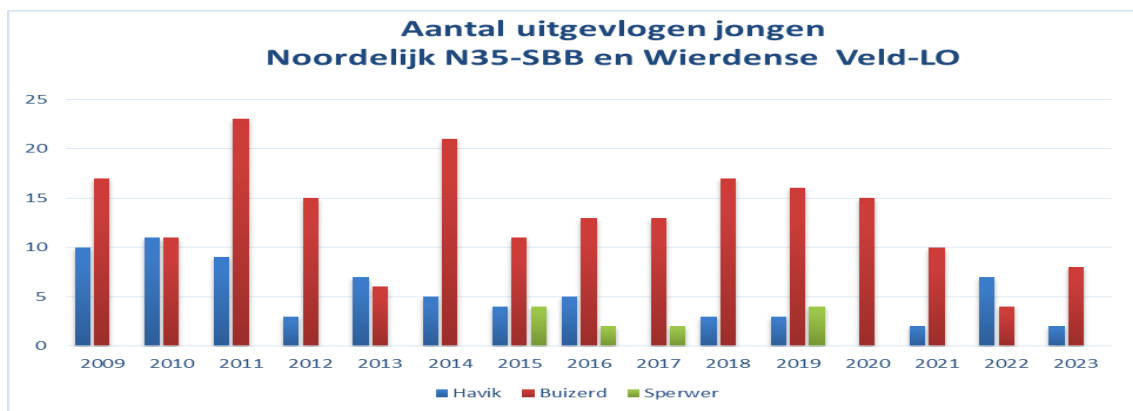
1 horst met 2 haviksjongen (in 2022: 2 horsten en 7 jongen)

6 horsten met totaal 10 buizerd jongen (2022: 5 horsten en 4 jongen)

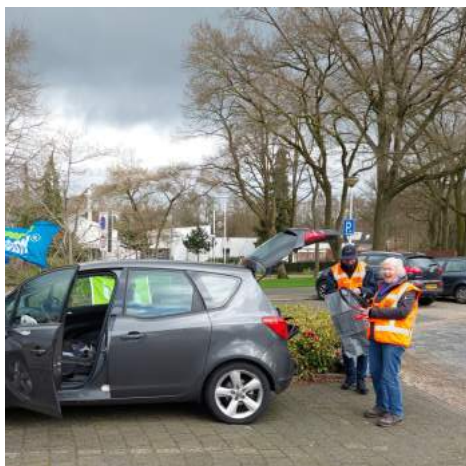
Opvallend is dat de bezette horsten zich bevinden aan de randen van de bebos-sing. Reden hiervoor kan zijn dat de open landschappen met voedselaanbod dicht-bij zijn. Van de broedgevallen zijn nestkaarten ingevuld en verzonden naar SOVON. In totaal hebben we ongeveer 360 uur besteed aan de inventarisaties en rapporta-ges. De inventarisaties zijn door de volgende personen uitgevoerd:
Johan Aitink, Cor Kolthof, Albert Stevens, Johan Hallink, Pieter van der Veen, Frits Teunissen en Henk de Bree (coördinator roofvogelwerkgroep).

De oudste deelnemer, Johan Hallink, is ons dit jaar in februari ontvallen nadat hij 19 januari op de Klinkenbelt, in aanwezigheid van ons allen, werd getroffen door een hartinfarct. Voor hem in de plaats is Johan Aitink gekomen. Namens de werk-groep roofvogels

Henk de Bree

LANDELIJKE OPSCHOONDAG

Uitgiftepunt/bezemwagen

Op zaterdag 23 maart was het landelijke Opschoondag. Zo ook in Nijverdal kwam een groepje speurneuzen bij elkaar om samen op zoek te gaan naar zwerfafval. De gemeente Hellendoorn ondersteunt deze actie en verschaft opruimmaterialen: zoals grijpers, vuilniszakken en zakklemmers. Nadat iedere speurneus hiervan was voorzien gingen we op pad in duo's. Op zoek naar....?

De zakken werden gevuld met snoeppapier-tjes, blikjes, glaswerk, bloempotten, chips zakken, afzetlint, plastic, bouwmaterialen, verloren handschoenen, dopjes, peuken enz. Te veel dus!

We vonden ook een zak met sportkleding in de bosjes. Vreemd? Na speurwerk van Anny bleek deze zak met kleding gestolen te zijn. Uiteindelijk kwamen de spullen bij de eigenaar terug, die hiermee zeer blij was.

Het totaal aan ingezamelde zwerfvuil was 40 kilo(!). Dit hebben Anny en Ton naar het afval-brengpunt gebracht.

Een "mooi" resultaat. Minder afval in de natuur in Nijverdal, maar nog steeds nodig. Onze IVN-afdeling bestaat dit jaar 50 jaar en is voortgekomen uit de actie-groep "Schoon Schip", die in de vorige eeuw begonnen is om zwerfafval te verzamelen. En nog steeds na 50 jaar is dit actueel!

Vooraf bewustwording van ons gedrag is belangrijk. Allerlei mensen en organisatie's proberen dit onder de aandacht te brengen o.a. "Peukenzee", deze nederlandse organisatie probeert rokers duidelijk te maken, dat peuken(deel plastic) niet op straat, maar in de prullenbak moeten worden gegooid. Vroege Vogels heeft hier aandacht aan geschonken. Elkaar bewust maken dat we goed voor de natuur(onze leefwereld) moeten zorgen. Zo zorgen we goed voor elkaar!

Ria Bloemendaal

PADDENSTOELENEXCURSIE IN KLEIN ZWITSERLAND

een leemput

foto: Jacques

Op de eerste paddenstoelenexcursie van het nieuwe jaar staat traditiegetrouw de rode kelkzwam centraal. Ismaël neemt ons vandaag mee naar een honderd jaar geleden aangeplant loof- en naaldbos in Rijssen. Dat bos heet Klein Zwitserland. Een bos met heuvels en dalen. In de dalletjes zien we een aantal kleine poeltjes. Dat zijn restanten van leemputten. Mensen groeven hier vroeger met een schop en houweel 'leemputten' om klei te winnen. In de steenfabrieken van

Rijssen en Enter bakte men van deze klei zeer harde geel gebrande bakstenen. Een deel van die klei bleef achter op het veld. Zo ontstonden kalkrijke groeiplaatsen. Klei en kalk voorkomen dat de bodem te sterk verzuurt door stikstofneerslag. Daardoor kunnen er nu zeldzame en bedreigde planten en paddenstoelen groeien.

Zo ruiken we opeens langs een paadje de geur van uien. We zien een grote groep daslook staan. Gerard glimlacht. Hij plukt meteen een aantal ovale blaadjes. De daslook zien we vaak als stinzenplant bij een kasteel, maar hier zien we dit tamelijk zeldzame plantje in het Hollands Schwarzwald.

Daslook

Even verderop wijst Ismaël ons op de rode kelkzwam.

Aan een liggende groenbemoste esdoornstam zien we maar liefst 20 kelkzwam-

Rode kelkzwam

foto: Jacques:

men! Zo veel! En mooi met het zonlicht erop! En als we om ons heen kijken staan er wel een paar honderd!

Later staat Hanneke stil bij een dikke boomstam. Ze laat ons de afgebeten veren zien van een duif. Hanneke vertelt dat het de vraatsporen zijn van een boommarter. Boommarters zijn een bedreigde diersoort. Er zijn in ons land maar zo'n 400-500 volwassen boommarters.

Tussen de vuilboompjes vliegen citroenvlinders. Het zijn de forse felgele mannetjes. De groen-witte vrouwtjes komen pas over een paar weken. Het ging een aantal jaren slecht met de citroenvlinder, maar de laatste jaren neemt de vlinder weer toe.

Op de vochtige en kalkhoudende bosgrond staan de kruisbessenstruiken al in blad. Het geroffel van de grote bonte specht past heel mooi bij de sfeer van deze zonnige zondagochtend.

Op een dikke dode stam groeit een doolhofelfenbankje. Dit elfenbankje zie je niet zo veel. Het gemakkelijkst zijn doolhofelfenbankjes te herkennen aan de onderkant. Deze bestaat niet uit poriën zoals bij andere elfenbankjes, maar uit een langgerekte kronkelige structuur. Een soort doolhof dus. Het doolhofelfenbankje is in ons land sterk aan het afnemen.

Ismaël ziet op een omgevalen boomstam een eiken-
vuurzwam. De vruchtlichamen van deze vuurzwam zitten meestal hoog in levende bomen en kunnen op een moment van omvallen nog enige tijd op dood hout verder leven. Op 24 september zagen we ook al zo'n eiken-
vuurzwam zitten hoog in een Amerikaanse eik. Ook de bruinzwarte vuurzwam komen we vandaag tegen. Deze zwam heeft een voorkeur voor het zachte hout van aangetaste wilgen of populieren. Die bomen gaan dan dood, waarna de zwammen nog een tijd lang van het dode hout kunnen leven.

Een andere vondst vandaag is de Korsthoutskoolzwam, een zwam die aan de voet groeit van een boom. Deze schimmel veroorzaakt zachtrot. Dat kan uiteindelijk leiden tot het omvallen van de boom.

Herman en Jan speuren op de bemoste bosgrond naar de ontelbaar veel gevallen beukenootjes. In de lege napjes zie je soms ieniemienie paddenstoeltjes. Maar vandaag waren ze bijna allemaal leeg. Microscopisch onderzoek is nodig om die superkleine paddenstoeltjes te identificeren. En dat geldt ook voor een piepklein paddenstoeltje dat Jacques op een afgevalen boomschors ziet zitten.

Het is gezellig druk op deze zondagochtend begin maart. Er zijn veel wandelaars. Mountainbikers fietsen in grote groepen heuvel op en heuvel af. Je moet goed kij-

Mannetje Citroenvlinder

Doolhofelfenbankje

Eiken-
vuurzwam

ken waar je loopt! De week hierna mag dat niet meer. Dan zijn de mountainbikepaden afgesloten tot na het broedseizoen.

Rond half twaalf lopen we langs de Rijssense begraafplaats met een voldaan gevoel naar de parkeerplaats. De begraafplaats heeft een mooie begroeiing. Tussen de groene struiken staat een grote forsythia in de bloei. We zien het eerste gele bloemetje van het speenkruid. Op het paddenstoeleninventarisatielijstje staan maar liefst 35 soorten! Dat gebeurt niet vaak begin maart. Het hoogtepunt van vandaag waren de meer dan 100 rode kelkzwammetjes. Voor Gerard is het helemaal een geslaagde ochtend. Hij gaat straks een pesto maken, gelardeerd met heerlijke daslook!

Jacques Dijkman

HET ORANJE TIPJE

Tijdens een vroege voorjaarsexcursie van de paddenstoelenwerkgroep staat niet altijd het zoeken naar paddenstoelen centraal. Er is dan vaak meer aandacht voor bloesembomen, planten, vlinders, hommels en kikkers. Dat maakt een zwammenexcursie in het voorjaar zeker niet minder aantrekkelijk.

Begin april. Het is heerlijk weer. De zon schijnt en het is een genot om naar de vele stapelwolken te kijken. Vandaag lopen we door een prachtig stukje beschermd laagveenmoeras. Het dragen van hoge laarzen is onontbeerlijk. Het laagveenmoeras heet het “Mokkelengoor”. Dat is een 44 hectare groot natuurgebied. Staatsbosbeheer wil dit laagveenmoeras herstellen naar de situatie van zo'n honderd jaar terug en een overgang creëren van het natte broekbos naar hoger gelegen droge hooilanden aan de rand van het natuurgebied.

Herman staat even stil bij een bloeiende zoete kers. Het is een boom met een brede kroon. We zien heel mooi de vele lang gesteelde, hangende witte bloemen in zo'n groot aantal, dat de donkere twijgen geheel onzichtbaar worden. De prunus zorgt voor honinggeur. Daardoor lokt ze heel wat bijtjes en een enkele tuinhommel. Die zorgen dan weer voor de bestuiving van de bloem. Ook vogels zijn dol op de zoete en sappige vruchten van deze boom. Even verderop staat nog zo'n grote prunus. Het is de prachtige inheemse vogelkers. Wat een aangename geur heeft deze grote struik. De struik bloeit overdadig met prachtige trossen witte bloemen. We lopen langs een arm van de beek de Doorbraak. Op een akker staan nog Winterrogge en Rammenas. Die twee gewassen noemen ze vanggewas. Sommige boeren zijn tegenwoordig verplicht een vanggewas of groenbemester te telen na de maïssoogst. Door de diepe beworteling brengt een groenbemester lucht in de bodem. Dat stimuleert het bodemleven. Hierdoor worden ook meststoffen onttrokken aan de bodem. Vanggewassen zorgen zo voor een vruchtbare en productieve bodem.

De rand van het broekbos is omgeven door zeer natte dottergraslandjes. Er schijnt een heerlijk zonnetje over de gele dotterbloemen en de zacht-lilagekleurde pinksterbloemen. Als je hier een paar weken later zou komen, staat het hier vol met de zeer zeldzame melkviooltjes en het moeraskartelblad. Jetty wijst ons op het geaderd witje. Links en rechts ligt een moerassig ondoordringbaar broekbos.

Geaderd witje

Langs het drassige wandelpad zien we veel heermoes staan. De veldbies heeft nu al stuifmeel. Er staat een scherpe boterbloem in de bloei. Verder zien we een mooie speerdistel, een kale jonker, smeerwortel en wat waterzuring. Marijke wijst ons op een groepje staartmezen in een els. De tijftjaf is vanochtend heel duidelijk aanwezig. We horen en zien tientallen grauwe ganzen. Hoog in de lucht zweven een paar buizerds. Wat een heerlijke voorjaarsochtend.

Groene kikkers zitten rustig ademend aan de rand van het water van het broekbos. Die kikkers zie je

nauwelijks omdat ze dezelfde kleur hebben als de waterplanten. Maar als wij langs de rand van het nattige broekbos lopen, strekken de groene kikker-tjes heel snel hun sterke achterpoten en gaan dan als een raket de lucht in, tussen de wilgen door. Even verderop landen ze nogal onhandig op hun buik in het moerasbos. Daar groeit mos in dikke kussens op en rond de boomvoeten van de wilgen en op het vele dode hout. Een mossenspecialist zou hier zijn/haar hart op kunnen halen. Fatma ontdekt van alles. Ze ziet op een stammetje van een wilg een schorsbrekertje, op een gevallen berkenstam het ruig elfenbankje; op een els de elzenbundelzwam en het geelgerande elfenbankje. Even verderop wijst ze op een wit oorzwammetje en gewone zwavelkopjes. Tenslotte ontdekt Jetty de voorjaarspronkridder, een echte voorjaarszwam. *)

Om in het broekbos te gaan zoeken naar zwammetjes is onbegonnen werk. De zwarte slootbagger langs de waterkant zuigt je vast in het moeras.

We lopen verder. Op het zonnige wandelpad tussen de bomen zien we veel vlinders. Van heel dichtbij zien we een bont zandoogje, het gele citroentje, koolwitjes en de dagpauwoog. We staan met z'n allen vol bewondering te kijken naar de paring van twee oranjetipjes.

Jetty vertelt: "In mei en juni zijn de nakomelingen van die voorjaarsvlinders als rups actief. In de loop van juni verschijnen de verse vlinders van de tweede generatie. Het is voor de vlinders dus weer tijd om te paren! Maar hoe werkt dat eigenlijk bij deze mooie insecten? Vrouwtjes van veel soorten gaan al snel over op de daad nadat zij uit de

Groene kikker

Geelgerand elfenbankje

Parend paartje oranjetipje

Voorjaarspronkridder

pop komen. Ze scheiden geurstoffen of feromonen af via klieren in het achterlijf die mannetjes op grote afstand kunnen waarnemen. Eenmaal het vrouwtje gevonden zal hij haar het hof maken met een baltsvlucht. Hierbij verspreidt het mannetje zijn feromonen terwijl hij om het vrouwtje heen fladdert. Hierdoor weet zij dat hij bij dezelfde soort hoort. Bij het paren staan vlinders met het achterlijf naar elkaar toe gericht. Soms hebben ze zelfs de vleugels in elkaar geschoven. Tijdens de daad zitten deze diertjes enkele uren aan elkaar vast waardoor ze zich maar moeilijk kunnen verplaatsen. Als er gevaar dreigt kunnen ze wel wegvliegen, maar zijn ze nog steeds met elkaar verbonden! Niet echt praktisch. De mannetjes hebben valven (kleppen) die een soort tang vormen waarmee het vrouwtje kan worden vastgehouden tijdens de daad. De valven passen precies op het achterlijf van het vrouwtje met een soort 'slot - sleutel' principe dat soort-specifiek is. Terwijl de vlinders bezig zijn, wordt het sperma door het vrouwtje opgeslagen voor later gebruik. De eitjes worden namelijk pas bevrucht wanneer deze worden afgezet. Het voordeel hiervan is dat het vrouwtje haar eitjes op meerdere momenten kan leggen en maar één keer hoeft te paren. Bij sommige soorten paren de vrouwtjes toch vaker. Het kan zijn dat zij dit doet om het sperma te verversen. Een andere reden kan zijn dat de vlinder voedingsstoffen ontvangt bij het samenkomen. Mannetjes van de weerschijnvlinders en dikkopjes verzamelen bijvoorbeeld zout en geven dat de vrouwtjes mee. Hierdoor kunnen de eitjes zich beter ontwikkelen. Na alle moeite worden de eitjes afgezet en achtergelaten en is het tijd voor de volgende generatie. Missie voltooid. “

Aan het einde van de prachtige zondagochtendexcursie zien we in het moerasbos zowaar nog de bijzonder mooie rode kelkzwammen. Ze zitten op omgevallen boomstammetjes in de schaduw van de wilgenbomen. Met een voldaan gevoel sluiten we hiermee deze voorjaarsochtend af. Vlakbij de auto's, met daarop veel woestijnzand, horen Marijke en Jacques de fitis. Die hadden ze nog niet gehoord dit voorjaar.

Doorbraak in het Mokkelengoor

Tekst: Jacques Dijkman.
Foto's: Herman

*) Nature today 19 mei 2010: Menno Boomsluiters:
“De voorjaarspronkridder, een paddenstoel gesteund door heiligen”

PADDENSTOELENWERK GROEP OP DE VELDERBERG

05 mei 2024

Het Narrentasje

We wandelen langs de Regge bij Hancate. Het is zonnig weer. Overal waar je kijkt groeit en bloeit er iets. Links stroomt de meanderende Regge en rechts lopen we langs een hoger gelegen essenlandschap. In de bermen staat fluitekruid, koolzaad, boerenwormkruid en het SintJacobskruid. Er vliegt en fladdert van alles. Al snel ontdekt Herman D. een libelle. Hij maakt er een foto van:

Het is de beekrombout. Dat is een kleine libel die bij de relatief schone Regge echt thuis hoort. De libel heeft blauwgroene ogen. Over het borststuk zie je een gele lengtestreep. De pootjes zijn zwart. Hoog in een struik zien we een geelgors. Het mannetje fluit de eerste tonen van de vijfde symfonie van Beethoven: *tsie-tsie-tsie-tsuuuh*. Het is vandaag immers 5 mei: Bevrijdingsdag!

Even later horen we de eerste wielewaal. Twee hazen rennen tussen de roggevelen. Op het wandelpad zien we huisjesslakken. We lopen een tijdje op een hoge houtwal, die enkele meters hoger ligt dan de beek. Het water staat nog vrij hoog. Een zwaan zit op haar nest. Aan een struik zien we allemaal opgerolde blaadjes. Dat zijn bladrollers. Bladroller is een verzamelnaam voor een grote groep rupsen die leven in een opgerold of samengevouwen blad. De rupsen eten van de planten waarop ze leven. Om welke rups het hier gaat, weten we niet. Het zijn meestal rupsen van nachtvinders.

Maar dan ontdekken we iets heel bijzonders. Op een sleedoorn zien we een gal zitten. Bij nadere inspectie blijkt het om het **"narrentasje"** te gaan. Het narrentasje, *Taphrina pruni*, ook wel 'hongerpruim' is een parasiterende schimmelinfectie die specifiek voorkomt op pruimen- en sleedoornbomen. Op de sleedoorn kunnen prachtige uitgroei-sels voorkomen op de bloemen. Als de sleedoorn is uitgebloeid, blijven de gallen nog een tijdje aan de boom zitten, maar verdrogen vrij

beekrombout

geelgors

bladrollers

snel en vallen in juni af. De afgelopen jaren lijkt het aantal besmettingen toe te nemen. De schimmelinfectie zorgt ervoor dat pruimen misvormd raken en verschrompelen. Hoewel de schimmelinfectie niet dodelijk is voor de pruimenboom, kan het de boom wel verzwakken.

Narrentasje zorgt bij Sleedoorn voor misvormde vruchten

Maar wat zijn gallen eigenlijk?

“Gallen komen voor op planten. Het zijn abnormale uitgroeiingen van het plantenweefsel, veroorzaakt door een galverwekker. De galverwekkers zijn veelal insecten (insectengallen), maar ook schimmels (schimmelgallen) of virussen. De galverwekker scheidt stoffen uit waarop de plant reageert met galvorming.” (Grosscurt 2017)
We staan een tijdje stil. Zoiets hebben we niet vaak gezien.

narrentasje

Het begint een beetje te regenen. Maar dan valt ons oog weer op iets vreemds. Een eik die begin mei zo op het eerste gezicht vol hangt met aardappeltjes. Het zijn echter geen aardappeltjes, maar aardappelgallen. De zachte winter lijkt zeer gunstig geweest te zijn voor het overleven van de aardappelgalwesp. De aardappelgalwesp heeft een bijzondere leefwijze.

aardappelgal op een eik

In de gallen die nu zichtbaar zijn ontwikkelt zich een larfje. In de zomer vliegen de volwassen galwespjes uit. Dit zijn zowel mannetjes als vrouwtjes, die vervolgens paren. De vrouwtjes kruipen in de grond en zetten hun eitjes één voor één af op de jonge wortels van zomer- en wintereiken. De insecten die hier uit komen zijn larfjes die ook gallen veroorzaken, maar dan op de wortels. In februari komen de galwespjes uit de wortelgallen gekropen. Dit zijn echter alleen maar vleugelloze vrouwtjes die lopend een heel traject moeten afleggen om een cluster van eitjes in de bladknoppen van de eiken af te zetten. Mannetjes komen in deze fase niet voor en zijn blijkbaar ook niet nodig voor de bevruchting van de eitjes. De galwespjes kunnen zelfs op mooie winterdagen, of soms in de sneeuw, worden waargenomen. Met het afzetten van de eitjes spuit de galwesp ook gif in de bladknop, wat er voor zorgt dat het bladweefsel gaat opzwellen en zacht wordt. Uit de eitjes komen larfjes die zelf ook stoffen uitscheiden die de

galwespje

groei van de gal bevorderen. Uiteindelijk ontstaan de aardappelgallen die nu op diverse plaatsen in zeer grote aantallen aan de eiken hangen. De gallen zijn sponsachtig, onregelmatig gevormd en kunnen wel vijf centimeter groot worden. De kleur kan variëren van groen en wit tot geel, roodachtig en een beetje paars. Later in het jaar worden ze bruin. Binnenin kunnen zich tot wel dertig larven ontwikkelen. De larven doen zich te goed aan de nutriënten die geleverd worden door het bladweefsel. Ook bieden de gallen bescherming aan de larven van de aardappelgalwesp. Met het zeer grote aantal aardappelgalwespen in de eikenbomen is het niet ondenkbaar dat de galwespen baat hebben gehad van de zachte winter. Vorst is er bijna niet geweest. Het warme voorjaar heeft daarnaast een positieve bijdrage geleverd aan hun ontwikkeling.

Drie stadia van de aardappelgal.
Het zwarte exemplaar is van vorig jaar.

We horen tiftjafs, de koekoek, de zwartkop. De lijster is nadrukkelijk aanwezig. Marijke legt uit waaraan je de zang van deze zangvogel kunt herkennen: “De zanglijster zingt uitbundig, met gevarieerde strofen maar met een kenmerkende herhaling van meestal driemaal hetzelfde geluid.” In het riet langs de Regge zien we een zwanennest en we horen karekieten. Op de Rogge-akkers horen en zien we vele grauwe ganzen. In het hakhout zien we een judas-oortje. Op een bijna vergane boomstam zitten asgrijs schorszwam en een gele korstzwam. Gerard wijst ons nog even op de kleefsteelstrophia, de eikenschorszwam en de borstelkurkzwam.

Zwartpootsoldaatje

Op een rietstengel zit een zwartpootsoldaatje. De dekschilden zijn zwart. De pootjes zijn ook zwart, maar er zitten wel bruine haartjes op. Het nekschild is zwart, behalve de randen die oranje zijn. De achterlijfspunt is oranje tot rood. Meestal steekt die iets achter de dekschilden uit, zodat dat kenmerk goed zichtbaar is. Deze soort wordt 10 tot 16 mm lang. Volwassen zwartpootsoldaatjes zie je het meest in mei en

Padden- en kikkerkenner Herman vindt in een vlier een dode pad:

juni. Ze zitten vaak opvallend bovenop bloemen of bladeren. Ze houden ervan om een zonnebad te nemen en zijn bijna overal te zien: bij bosranden, in bermen en weilanden. Deze soort staat overigens ook bekend als de Sint-jansvlieg en het donkere soldaatje.

Zo rond half twaalf besluiten we om weer terug te lopen naar het beginpunt van de excursie. We lopen langs een oude boerderij waar volop dalkruid en salomonszegel staat. We zien een dassenhol. Herman loopt nog even een rogge-akkerkje in. Daar pakt hij een roggestengel en maakt er een fluitje van! Even later worden we geconfronteerd met de hoge waterstand van de Regge. We kunnen niet verder. We moeten een stukje teruglopen, maar dat is niet erg. We zien een lepelaar in het riet staan en opeens springt er een reebokje vlak langs ons door het roggeveld. Via een omweggetje komen we toch rond twaalf uur bij de parkeerplaats. We kunnen terugkijken op een zeer enerverende excursie!

Tekst: Jacques Dijkma
Foto's Herman & Marijke

Noot: 1) Anna Elise Jansen: Coolia nr 2, 2024, Tapharina: Narrentasjes, vlaggen en bladblazen;
2) Roelof Jan Koops: Veldgids Plantengallen, 2013: blz.39: Aardappelgalwesp.

OPGEDIEPT

Op 3 april jl. is op het tunneldak een vlinderidylle gerealiseerd. Dit was de prijs die de gemeente won met de Blijberm Verkiezing voor het beheer van de Helmkruidlaan. De bedoeling van de idylle is dat vlinders, bijen en mensen kunnen genieten van de bloemenpracht. Hoe was dat hier vroeger? Lees wat Herman Stevens daar in 1983 over schreef. Dit is de 7e Natuursprokkel van de 731 die van 1983 tot 2009 door eigen leden geschreven zijn. U vindt ze allemaal terug via onze website.

DE WEGBERM

In Nederland gaat de wegberm een steeds belangrijker rol invullen, voor het in stand houden van veel plantensoorten en dieren. Doordat tegenwoordig elk stukje grond zoveel mogelijk wordt benut, blijft er steeds minder plaats over voor de planten en dieren die hier van oorsprong thuis horen. Nederland bezit ongeveer 40.000 ha wegberm.

De wegberm ontstaat automatisch bij de aanleg van een weg. Hij geeft de weg de noodzakelijke steun, zodat deze niet wegzakt. De borden en paaltjes (wegbebakening) worden in de berm geplaatst, terwijl het verkeer in noodgevallen naar de berm kan uitwijken. Zonder deze berm kan de automobilist last krijgen van bermvrees. Hierdoor gaat hij dichterbij het midden van de weg – of over het midden – rijden, omdat hij bang is van de weg te raken. Het water dat bij hevige regenval op de weg valt, wordt via de berm afgevoerd. Het is dus noodzakelijk dat de berm begroeit is, want anders zou het zand wegspoelen.

De begroeiing in de berm werd vroeger veel door de boeren afgemaaid. Het maaisel werd gedroogd en als hooi afgevoerd. Hierdoor verschaalde de berm. Tegenwoordig is dit niet meer rendabel. Nu maait meestal een loonwerker in opdracht van de gemeente of provincie de bermen. Vaak gebeurt dit met een klepelmaaier. Hiermee worden de planten afgemaaid en fijngeslagen. Het maaisel blijft dan in de berm liggen. Op deze manier krijgt de wegberm extra meststoffen zodat het gras harder groeit. Er is nu van verschraving geen sprake, in tegendeel, door deze methode jaren achtereen toe te passen is het noodzakelijk steeds vaker te maaien, omdat anders o.a. de wegbebakening niet meer te zien is. De meeste bermen worden tegenwoordig 2 à 3 maal per jaar gemaaid. Hierdoor ontstaat een begroeiing met alle grassoorten, terwijl andere bloeiende planten verdwijnen.

De laatste jaren wordt steeds meer ingezien hoe belangrijk het is de wegberm te beheren, dat een grote verscheidenheid aan planten en dieren (insecten) zijn plaats weet te vinden in de berm. Een steeds groter wordend aantal plantensoorten verdwijnt door het ontbreken van goede groeiplaatsen. Voor veel planten kan de wegberm bij een goed beheer een geschikte groeiplaats opleveren, zodat het kan betekenen dat soorten niet uit Nederland verdwijnen. Gaat men van het standpunt uit: "Groeien laten in de berm wat groeien wil zolang het verkeer niet in gevaar komt" dan is de wegberm op een geheel andere manier te beheren. Langs de straat dient een smalle strook kort gehouden te worden om bermvrees te voorkomen en de wegbebakening zichtbaar te houden. Daarbuiten maaien afhankelijk van de voorkomende begroeiing (hoogstens 1 à 2 maal per jaar) en het maaisel afvoeren.

Bij het maaien met een maaibak is het maaisel goed af te voeren en wordt het wortelgestel van de plant niet aangetast. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen dient achterwege te blijven, omdat dan de bermen verschrallen. Zo komen er steeds meer soorten bloeiende planten voor. Deze trekken weer insecten (vlinders) en dieren (vogels en muizen). Op den duur kan ook met minder vaak maaien worden volstaan. Bij het voorkomen van akkerdistels of krul/ridderzuring kan het noodzakelijk zijn deze nog eens extra te maaien. Deze soorten vermeerderen zich sterk en kunnen ook de weilanden binnendringen.

In de meeste gemeenten (waaronder ook Hellendoorn en Den Ham) wordt helaas nog steeds vaak gemaaid (2 à 3 maal per jaar). Het maaisel blijft liggen. Een andere maaimethode en afvoer van het maaisel vindt men te kostbaar. De financiële positie van de gemeenten is ook niet rooskleurig. Of dit inderdaad zo eenvoudig mag worden gesteld valt te betwijfelen. Door verschraling kan met minder maaien worden volstaan. Op den duur wordt het dus goedkoper. Echter minstens zo belangrijk is, dat de rijkdom aan planten en dieren (o.a. insecten) in Nederland sterk achteruit gaat. De wegberm biedt veel mogelijkheden om dit tegen te gaan. Een mooie berm waarin nog redelijk veel te zien is, vindt men langs de weg Hellendoorn – Den Ham over Schuilenburg – Marle. Eveneens langs de weg Den Ham – Ommen.

juni 1983

Herman Stevens

Wij verzorgen al 50 jaar allerlei leuke, interessante wandelingen en lezingen in en over de natuur. Onze natuurgidsen hebben een schat aan kennis en ervaring en zij delen die graag met u.

De activiteiten zijn voor iedereen die zich voor de natuur interesseert. Ze worden gratis aangeboden en zijn op eigen risico. Wel stellen we een vrije gift op prijs om ook in de toekomst dit werk te kunnen blijven doen.

Probeer zoveel mogelijk op de fiets naar een activiteit te komen.

Kijk voor de actuele informatie over onze activiteiten altijd op onze website:

www.ivn.nl/hellendoorn-nijverdal

Wil je zelf eens een **wandeling onder leiding van een gids** organiseren voor familie, vrienden of werk, dan kan dat ook. Neem hiervoor contact op met Hanneke van Schooten. Tel: 06 17891557 E-mail: hannekevanschooten@hotmail.com

Fietstochten met natuurinformatie

In de afgelopen jaren zijn er door IVN Hellendoorn-Nijverdal verschillende fietstochten in de omgeving beschreven. Ze worden geregeld gecontroleerd en waar nodig herzien, zodat u ze met een gerust hart kunt fietsen.

Alle IVN-fietstochten staan op onze website: www.ivn.nl/hellendoorn-nijverdal

ACTIVITEITENPROGRAMMA 2024

MEI

Zondag 26 mei: *Wildplukken met IVN-gidsen*

We zijn al lang geen jagers/verzamelaars meer, die hun eten in de natuur moesten zoeken. Maar wat weten we nu nog van eetbare planten, bessen en noten? Wat is er te vinden in onze natuurlijke omgeving en hoe kunnen we dit veilig gebruiken?

We voelen onze verbondenheid met de aarde, die ons dit allemaal schenkt en die het verdient om met respect behandeld te worden.

De **IVN-werkgroep Natuurlijk Puur** laat het je zien en na de wandeling kun je proeven van verschillende natuurlijke producten.

Opgave verplicht via: natuurlijkpuur@outlook.com

Aanvang: 10.30 uur

Plaats: Natuercamping Eelerberg, Ossenkampweg 4,

7447 PR Hellendoorn

Coördinatie: Gerard ten Have

gerardtenhave@hotmail.com

(vervolg) ACTIVITEITENPROGRAMMA 2024

Juni

9 Slootjesdag

Plaats nog te bepalen 13.30-16.00 uur

12 Wandeling door Doktersbos

P uitvaartcentrum 19.00 uur

Juli

3 Speuren naar insecten

Navigatie: Heuverseeg 7A 19.30 uur

Augustus

21 Heidewandeling

Buitencentrum 19.00 uur

September

15 Bessen- en zadenwandeling

Heidebloem Haarle 10.30 uur

22 Gezins-doe-wandeling Eversberg

P Kappertsweg 10.30 uur

Oktober

27 Paddenstoeldag

De Wilgenwaard 11.00 én 14.00 uur

November

17 Wandeling Eelerberg

Dagcamping Eelerberg 13.30 uur

PLANTENWERKGROEP

PROGRAMMA

Vrijdag 14 juni 2024

We gaan op bezoek bij IVN'er Steffie Vlugter en haar partner Kees Bos. Steffie zal ons rondleiden over het landgoed met bloeiende tuinen en mooie graslanden, dichtbij de Boksloot. Kees beheert daar een cidermakerij en vertelt graag over zijn passie. Voor koffie/thee met wat lekkers wordt gezorgd.

Een vrije gift wordt op prijs gesteld.

Aanvang: 19.00 uur

Adres: Kathuizenweg 7A, 7447PC, Hellendoorn.

Kom indien mogelijk op de fiets, ivm parkeergelegenheid.

Aanmelden: bij Hennie Bouwhuis: h.bouwhuis@hotmail.nl of 06 13307890

Mensen van buiten de plantenwerkgroep die mee willen of informatie willen over de plantenwerkgroep, kunnen zich melden bij Hennie. Er kan een beperkt aantal mensen mee.

Dinsdag 18 juni 2024

We maken samen het programma van de plantenwerkgroep voor het tweede deel van het jaar 2024.

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: Buitencentrum Sallandse Heuvelrug.

Belangstelling voor plantenwerkgroep? Je bent van harte welkom op deze avond.

VRIJWILLIG NATUURBEHEER

Coördinator: Gerard Huis in't Veld, tel. 0548 614445

Voor de werkochtenden vertrekken we om **9.00 uur** vanaf **Camping Noetsele (Holterweg / Bergleidingweg) Nijverdal**. Om **12.00 uur** stoppen we.

Voor koffie en gereedschap wordt gezorgd.

Wilt u ook een keertje meewerken, dan bent u van harte welkom.

Voor meer informatie kunt u bellen met Gerard.

VOGELWERKGROEP

De vogelwerkgroep gaat ook de komende maanden weer op excursie naar interessante plekken om vogels te zien.

25 mei: de Groene Jonker met plaatselijke gidsen (tijdig opgeven!) Iedereen is van harte welkom om mee te gaan. Wel graag van te voren opgeven (uiterlijk 2 dagen van te voren) en daarbij vermelden of je beschikt over een auto. We proberen met zo min mogelijk auto's te rijden. De chauffeurs krijgen een bijdrage voor de gereden kilometers: dit wordt onderling met de meerrijders verrekend. Dus de kosten voor de deelnemers variëren per excursie (afhankelijk van de bestemming/gereden kilometers).

Zin om mee te gaan? Geef je op! Hermien Hulman: hulmanbj5@gmail.com, tel: 0546-657022

WERKGROEP OPSPOREN EN REDDEN O&R

Coördinator: Jos Wennemers, email: j.wennemers@home.nl, tel: 06-39888343

Centraal Meldpunt Percelen: OenR.IVN.Hellendoorn@gmail.com

Onze afdeling heeft een nieuwe werkgroep. Deze werkgroep gaat aan de slag om dieren te redden die het slachtoffer dreigen te worden van het bewerken van het land.

Er hebben zich nu 18 enthousiaste vrijwilligers gemeld die hieraan een bijdrage willen leveren. Dit is voldoende basis om het project op te starten. We kunnen nog steeds meer vrijwilligers gebruiken omdat we vaak pas op het laatste moment in actie moeten komen. Dus lijkt het wat, meld je aan.

Om het werk makkelijker te maken is een Drone aangeschaft met een thermische en zoom camera. Dit hebben we kunnen doen dankzij giften van de volgende fondsen: Natuur en Milieu Overijssel, Nationale Postcode Loterij, het Dinamo Fonds, stichting Samen voor Nationaal Park Sallandse Heuvelrug, SBNL Natuurfonds en het Cultuurfonds.

Werkgroepen	Coördinatoren	Email	Telefoon (0548)
Cursussen	Ton Kappert	tonkappert52@gmail.com	610237
Geologie	vacant		
	Info: Willem Zuethoff	billyzet@planet.nl	654909
Heemtuin	vacant		
Jeugd natuurclub	Marian Torenbeek	mariantorenbeek@gmail.com	06-15606175
Natuurgidsen	Vacant		
Natuurlijk puur		natuurlijkpuur@outlook.com	
Aan te vragen excursies	Hanneke van Schooten	hannekevanschooten@hotmail.com tel. 615930 of 06-17891557	
Opsporen en Redden (O&R)	Jos Wennemers, email: j.wennemers@home.nl , Centraal Meldpunt Percelen: QenR.IVN.Hellendoorn@gmail.com		tel: 06-39888343
Paddenstoelen	Gerard ten Have	gerardtenhave@hotmail.com	06-12434549
Planten	Marianne Verhoeven	marianneverhoeven@xs4all.nl 0548-625588 of 06-30876525	
Trolleys	vacant		
	Eric Ruiter (SBB)		750445
Vogels	Trees Westerink : externe contacten: Jan Brinkman:	c.westerink@planet.nl jbndal@gmail.com	06-42580244 06-10271699
Vrijwillig Natuurbeheer	Gerard Huis in 't Veld	famhuisintveld@hotmail.com	614445
Fotogroep	Ton Kappert en mobiel 06 – 28151298	tonkappert52@gmail.com	610237
Reptielen en amfibieën	André Marissen	andremarissen@hotmail.com	617736
<u>Overige activiteiten</u>			
CNME	Steffie Vlughter donderdagmiddag geopend. cnmehellendoorn@gmail.com		06-10420954
Publiciteit	Anny Alferink	annyalferink@gmail.com	610237
Facebook	Marijke Hegeman—Schipppers	hegeman.schippers@home.nl	
Website	www.ivn.nl/afdeling/hellendoorn-nijverdal Webmaster Ton Kappert	tonkappert52@gmail.com	610237
<u>Vertrouwenspersonen</u>			
Anny Alferink	annyalferink@gmail.com		610237
Gerard Huis in 't Veld	famhuisintveld@hotmail.com		614445

ZONNEBELD
Duurzaam groen sinds 1977

verrassend
COMPLEET
IN duurzaam GROEN

WWW.ZONNEBELD.NL
GROENCENTRUM

Boomcatweg 92 T 0548-612513
7442 BL Nijverdal E info@zonnebeld.nl

OOK VOOR AL UW BERG EN WANDEL SCHOENEN

WWW.LEFERINK-SCHOENEN.NL

Meijerink groene diensten

- Boomverzorging
- Landschapsonderhoud
- Houthandel
- Ongediertebestrijding
- Natuurexcursies

John Meijerink 06-15872046

EP: Nijverdal
ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Multimedia - Wassen & Drogen - Koelen & Vriezen
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Markt 7 - 7442 EC Nijverdal - Telefoon: (0548) 62 06 00 - Website: www.epnijverdal.nl

Wereldwinkel Nijverdal verkoopt originele cadeaus en heerlijke levensmiddelen uit andere culturen. Onze producten zijn gemaakt met respect voor mens en milieu. Omdat de producenten er een rechtvaardige prijs voor krijgen, kunnen ze een menswaardig bestaan opbouwen en zo helpen wij mee met de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, de opvolgers van de millenniumdoelen, een eind maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering.

Zie www.sdgnerland.nl

Wij nodigen de lezers van Spinsels van harte uit onze winkel te bezoeken

Het tonen van deze advertentie geeft u recht op 10% korting op non-food producten

Vereniging Wereldwinkel Nijverdal, Grotestraat 186, 7443 BR NIJVERDAL, Telefoon 0548 623783

schilderwerk binnen en buiten, behangen, glas plaatsen, houtrotreparaties/deelvervanging, kleuradvisering

Gerald Snellink
06-53186545
www.snellinkschilderwerken.nl

1974 **ivn** natuur 2024
educatie
Hellendoorn-Nijverdal
50 jaar

SPINSELS

JUNI 2024